

Õiguskantsler

Märt Rask
Riigikohus
kantselei@riigikohus.ee

Teie 03.09.2013 nr 4-3-115-13

Meie 12.09.2013 nr 9-2/131158/1303941

**Arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses
Kuni 30.06.2012 kehtinud riigilõivuseaduse § 57 lg 1 ja lisa 1**

Austatud Riigikohtu esimees

Pöördusite minu poole ja küsisite põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 3-4-1-34-13 (Harju Maakohtus tsiviilasi nr 2-10-6612) arvamust 01.01.2011 kuni 30.06.2012 kehtinud riigilõivuseaduse (RLS) § 57 lg 1 ja lisa 1 sätete kohta osas, mis koostoimes nägid ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga 72 209,37 eurot hagiavalduselt riigilõivu 5 432,49 eurot.

Tutvusin Harju Maakohtu 12.08.2013 määrusega nr 2-10-6612 ning leian, et põhiseaduse § 15 lõikega 1 ning §-ga 11 ei olnud kooskõlas hagi täpsustamise ajal (01.01.2011–30.06.2012 redaktsioon) kehtinud RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tsiviilasjas hinnaga üle 63 911,64 euro kuni 95 867,47 eurot tasuda hagiavalduselt riigilõivu 5 432,49 eurot.

Selgitan oma seisukohti alljärgnevalt. Ühtlasi teatan, et ei soovi asja arutamist suulises menetluses.

I Vaidlusalused sätted

Riigilõivuseadus (kehtivus 01.01.2011 kuni 30.06.2012)

„§ 57. Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine

(1) Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagihinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.

[---].

Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „RIIGILÕIVU TÄISMÄÄRAD AVALDUSE ESITAMISE EEST TSIVIILKOHTUMENETLUSES (EURODES)“

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
63 911,64	
95 867,47	5 432,49

„

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

II Õiguskantsleri seisukoht

1. Põhiseaduslikkuse järelevalve lubatavus – vaidlusaluse sätte asjassepuutuvus

1. Tsiviilasjas nr 2-10-6612 esitas hageja 10.02.2010 Harju Maakohtule hagi, millelt tasus riigilõivu 100 000 krooni (vastab 6 391,16 eurole). Hageja esitas 25.04.2011 hagiavalduse täpsustuse ning 21.10.2011 täpsustas veel kohustuse täitmise ja viivise nõuet. 26.10.2011 saabus maakohtule hagist osalise loobumise nõue koos taotlusega tagastada osaliselt riigilõiv. Maakohus kinnitas 09.11.2011 kompromissi hageja ja ühe kostja vahel ning 21.11.2011 hagist osalise loobumise. Ühtlasi tagastati 21.11.2011 määruse alusel osa tasutud riigilõivust.

2. Harju Maakohtu 13.03.2012 määrusega loeti menetlusse jäänud tsiviilasja hinnaks 105 474,99 eurot ning kohustati hagejat täiendavalt tasuma riigilõivu 798,90 eurot. Hageja vaidlustas selle määruse 04.04.2012. Tallinna Ringkonnakohtu 16.05.2012 määrusega nr 2-10-6612 tühistati täiendava riigilõivu tasumist ettenäinud maakohtu määrus ja tsiviilasja hinnaks loeti 72 209,37 eurot.

3. Maakohus rahuldab 25.09.2012 hagi osaliselt ning jättis menetluskulud kostjate kanda. Maakohtu otsus jõustus 22.12.2012.¹

4. Hageja esitas 26.11.2012 maakohtule taotluse enammakstud riigilõivu tagastamiseks ja menetluskulude kindlaksmääramiseks. Hageja leidis taotluses (viidates hagi esitamise ajal, s.o kuni 31.12.2010 kehtinud RLS § 56 lõikele 1 ja lisale 1), et hagilt hinnaga 72 209,37 eurot (vastab 1 131 087,57 kroonile) nõutud riigilõiv 5 432,49 eurot (vastab 85 000 kroonile) on põhiseadusvastane.

5. Harju Maakohus peatas oma 11.01.2013 määrusega menetluskulude kindlaksmääramise menetluse kuni Riigikohtu tsiviilkolleegiumi poolt kohtuasjas nr [3-2-1-140-12](#) algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse lõppemiseni ning uuendas menetluse 12.08.2013 määrusega. Ühtlasi lahendas Harju Maakohus sama määrusega hageja taotluse põhiseadusvastaselt enam tasutud riigilõivu tagastamiseks, kuid jättis erinevalt hageja taotlusest kohaldamata hagi täpsustamise avalduse esitamisel ajal kehtinud RLS § 57 lg 1 ja lisa 1 osas, mis nägid ette hagi hinnalt 72 209,37 eurot riigilõivu summas 5 432,49 eurot.² Selle maakohtu määruse alusel algas põhiseaduslikkuse kohtumenetlus, mille kohta arvamuse saamiseks pöördusite ka minu poole.

6. Kuna Harju Maakohtu 12.08.2013 määrusest nr 2-10-6612 nähtuvalt esitas hageja riigilõivu tagastamise taotluse enne maakohtu otsuse jõustumist, võib Harju Maakohtu algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve menetlust pidada Riigikohtu väljakujunenud praktika valguses lubatavaks ning kohtuasjas nr 2-10-6612 kohaldamata jäetud RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1 (01.01.2011 kuni 30.06.2012 kehtinud redaktsioonis, s.o hagi täpsustamise ajal) vastavas osas asjassepuutuvaks.

¹ Selline jõustumise aeg on kirjas Harju Maakohtu 12.08.2013 määruse nr 2-10-6612 p-s 1 (lk-l 3). Kohtute elektroonilises infosüsteemis (KIS) ega Riigi Teataja kohtulahendite andmebaasis vastavat märget otsuse jõustumise kohta ei ole.

² Samas määras maakohus põhiseaduspärase riigilõivu suuruseks kuni 31.12.2008 kehtinud RLS järgi 2 636,36 eurot (vastab 41 250 kroonile).

2. Normikontrolli põhjendatus, asjassepuutuvate normide vastavus põhiseadusele

7. Arvestades Riigikohtu praktikat³ riigilõivude suuruse põhiseaduspärase küsimuses ja minu menetlusosalisena esitatud seisukohti nendes põhiseaduslikkus järelevalve kohtumenetlustes, **on ilmne, et 01.01.2011 kuni 30.06.2012 kehtinud RLS § 57 lg 1 ja lisa 1 koostoimes kehtinud regulatsioon on põhiseadusega vastuolus** (kui ülemäära kõrge piirang kohtusse pöördumiseks) osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 63 911,64 euro kuni 95 867,47 eurot tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 5 432,49 senti.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

³ Nt RKPJKo 10.04.2013 nr [3-4-1-27-12](#), millega tunnistati RLS § 57 lg 1 koostoimes lisaga 1 (01.01.2011–30.06.2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 57 520,48 euro kuni 63 911,64 eurot tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 4 793,37 eurot.